

geçici hakediş ödemelerinde ihtirazı kayıt konusu

Geçici hakediş, eser bedelinin keşif özeti veya keşif cetvelleri, bunların eki birim fiyat listelerine göre belirlenmesinin kararlaştırıldığı yapım sözleşmelerinde iş sahibi ile yüklenici arasında yapılan sözleşme gereği inşaatın tamamlanıp tesliminden önce, yani inşaatın devamı sırasında belirli aralıklarla (genellikle her ay) tamamlanmış işlerin ve ihzaratı yapılmış olan malzemelerin metraj ve miktarları tespit edilerek, bunların sözleşmenin eki veya sonradan onaylanmış birim fiyat cetvellerindeki birim fiyatlarla çarpılması sonucu ortaya çıkan bedelin ödenmesi için yüklenici ve idare elamanları tarafından düzenlenmiş, imzalanmış ve idare tarafından tasdik edilmiş bir rapor, bir belgedir.

Geçici hakedişlerin gerçeğe ve sözleşmeye uygun belirlenmesi için iş sırasında belirli kayıtlar tutulur. Bu kayıtların en önemlileri, yevmiye defteri (yeşil defter) ve ataşman defteridir.

Yevmiye (yeşil) defterlerine yüklenicinin edimini sözleşmeye uygun ifa ederken projeye uygun yapılmakta olan imalatın metraj ve miktarları yazılır. Defterler yüklenici ve iş sahibinin görevlileri tarafından imzalanır. Bu defterler bir bakıma ara hak ediş raporlarının ekidir.

Proje dışı veya proje değişikliğiyle fakat zorunlu olarak iş sahibinin talep ya da onayıyla yapılmış ek işlere ilişkin tutulan defter ataşman defteridir.

Geçici hakediş raporlarının hangi süreler içinde ve hangi usullerle düzenleneceği Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 40 ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede belirtildiği üzere geçici hakediş raporları yüklenicinin başvurusu üzerine aksine bir hüküm bulunmadıkça birim fiyatlı sözleşmelerde her ayın

ilk beş günü içinde, yüklenici başvurmaz ise iş sahibi idare en çok üç ay içinde tek taraflı olarak düzenleyebilir.

Götürü bedelli sözleşmelerde ise geçici hakediş sözleşme ve eklerinde yazılı göre düzenlenir. Bu esaslara göre düzenlenen geçici hak edişlerin konulması için yüklenici tarafından imzalanması gerekir. Yüklenici hazır bulunmazsa hakediş iş sahibinin elamanlarınca tek taraflı olarak düzenlenir.

Yapım işleri, niteliği gereği bölünemeyen bir şeyin imali veya inşasını içerdiğinden tarafların işin belli aşamalarında belli ödemelerde bulunulması hususunda sözleşme yapılırken anlaşmaları sonucu geçici hak ediş raporları düzenlenir. Geçici hak edişler yüklenicinin çalışma borcunun(inşaat ediminin) ifası sırasında tutulan ve düzenlenen geçici ödeme belgeleridir. YİĞŞ m** düzenlemesine göre, geçici hak edişler kesin ödeme niteliğinde değildir ve kazanılmış hak oluşturmazlar.

Bu hâliyle geçici

hakedişler ...' de öngörülen parça parça teslim edildikçe bedeli ifa olunan iş niteliğinde olmadığı gibi, bir avans ödemesi de değildir.

Kısmî ödeme kanuna (... , avans ödemesi ise ...nın aksine yapılan anlaşmaya dayanır.¹⁶ Avans ödemesi, sözleşmeye göre iş sahibinin yükleniciye hiçbir ihzarat veya imalât yapmadan ileride mahsup edilmek üzere yaptığı ödemelerdir. Bu ödemeler ön ödeme niteliğindedir.

Avans, henüz işe başlanmadan yapılması, bir güvenceye bağlanması, mahsup yoluyla geri ödenmesi ve miktarının önceden bilinmesi gibi özellikler taşır. Bu açıdan avans ödemesi, ...hükmünün aksine olan anlaşmadan kaynaklanır ve avans öderken çekince koymaya gerek yoktur.

Oysa geçici hakediş ödemeleri yüklenicinin sözleşmeye göre belirli dönemlerde yaptığı imalat ve ihzaratın karşılığı

olarak verilen ve kesin hakedişde mahsubu gereken bir ödemedir. Bu bakımdan geçici ödeme niteliğindedir.

Yapım işlerinde eserin teslim edilmesine kadar bedelin aylık dönemler hâlinde geçici hakedişlerle ödenmesi usulünde teknik anlamda kısmî ifadan söz etmek mümkün olmadığı gibi işe başlanmadan veya işe başlandığı sırada yükleniciye avans ödemesi yapılır ise verilen avans işin devamı

sırasında düzenlenen hakediş ödemelerinden mahsup edilir.

Bu açıklamalar ışığında denilebilir ki, geçici hakediş ödemeleri ne kısmî ödeme ne de avans ödemesi niteliğindedir. Geçici hakediş ödemeleri geçici ödeme niteliğindedir.